

MEDIA, DİL VƏ NƏZAKƏTLİLİK: İNGİLİS XƏBƏR MEDIASI VƏ MÜSAHİBƏLƏRDƏ NƏZAKƏTLİLİK MARKERLƏRİ

Xatirə Hüseynova

Bakı Avrasiya Universiteti, Bakı, Azərbaycan
e-mail: khatira.huseynova@mail.ru

Xülasə. Məqalədə İngilis xəbər mediası və müsahibələrində nəzakət markerləri araşdırılmış və diqqət media diskursunda nəzakətin dil vasitəsilə necə ifadə olunduğuna yönəldilmişdir. Nəzakət markerləri peşəkarlığı qorumaq, etibarlılığa töhfə vermək, xəbərlərin təqdimatında sima təhlükəsi yaradan hərəkətləri yumşaltmaq və müsahib-müsahibəçi münasibətlərini tənzimləmək məqsədilə strateji şəkildə istifadə olunur.

Açar sözlər: Media müsahibələri, nəzakətlilik markerləri, xəbər mediası, ünsiyyətdə nəzakətlilik.

MEDIA, LANGUAGE AND POLITENESS: POLITENESS MARKERS IN ENGLISH NEWS MEDIA AND INTERVIEWS

Khatira Huseynova

Baku Eurasian University, Baku, Azerbaijan

Abstract. The study examines politeness markers in English news media and interviews, focusing on how courtesy is linguistically constructed in media discourse. The findings reveal that politeness markers are strategically employed to maintain professionalism, contribute to credibility, mitigate face-threatening acts in news reporting and manage interviewer-interviewee relations.

Keywords: Media interviews, politeness markers, news media, courtesy in communication.

1. Giriş

Dil vasitələri media diskursda, xüsusilə xəbər reportajları və müsahibələrdə ünsiyyətin qurulmasında əsas rol oynayır. Jurnalistlər, aparıcılar və müsahibə iştirakçıları məqsədyönlü dil seçimi vasitəsilə məlumatı təqdim edir, mövqelərini formalaşdırır və auditoriya ilə münasibətləri tənzimləyirlər. Media diskurs yalnız faktların neytral ötürülməsi ilə məhdudlaşmır; o, ictimai şərhin istiqamətləndirildiyi və sosial mənaların qurulduğu institusional ünsiyyət sahəsidir.

Media diskursda nəzakət mühüm praqmatik mexanizm kimi çıxış edir. Nəzakətlilik markerləri ünsiyyətin tonunu tənzimləyir, potensial mübahisəli və ya həssas məzmunu yumşaldır və sosial harmoniyanın qorunmasına xidmət edir. Bu baxımdan, nəzakətlilik həm kommunikativ səriştənin göstəricisi, həm də strateji diskurs vasitəsidir. Xüsusilə tənqid, fikir ayrılığı və ya həssas mövzuların müzakirəsi zamanı nəzakət *Sima-Təhdidedici Aktların* (Face Threatening Acts, FTA) təsirini zəiflədir və iştirakçıların sosial imicinin qorunmasına imkan yaradır. Praqmatik yanaşma çərçivəsində nəzakət yalnız etik davranış norması kimi deyil, həm də diskursun struktur elementlərindən biri kimi qiymətləndirilir. Xəbər reportajları və müsahibələr leksik seçim, diskursun təşkili və kommunikativ strategiyalar baxımından spesifik

xüsusiyyətlərə malikdir. Bu xüsusiyyətlər sosial normalar, peşə etikası və auditoriya gözləntiləri ilə şərtlənir və obyektivliklə etibarlılığın qorunmasına xidmət edir.

Braun və Levinsonun [2] nəzakətlik nəzəriyyəsi, eləcə də Qofmanın “sima işi” (face work) konsepsiyası bu tədqiqatın nəzəri əsasını təşkil edir. Bu çərçivədə nəzakətlik markerləri qarşılıqlı ünsiyyətdə müsbət və mənfi simanı qoruyan dil mexanizmləri kimi nəzərdən keçirilir. Media diskursda onların istifadəsi institusional rollar, güc münasibətləri, mədəni normalar və ünsiyyətin ictimai xarakteri ilə müəyyən olunur.

Son illərdə media diskursda nəzakətlik məsələsinə maraq artsa da, ingilisdilli xəbər reportajları və müsahibələrdə nəzakət markerlərinin linqvistik formaları və praqmatik funksiyaları sistemli şəkildə kifayət qədər araşdırılmamışdır. Bu tədqiqat həmin boşluğu aradan qaldırmağı hədəfləyir. Araşdırma nəzakətlik strategiyalarının media diskursda avtoritetin, peşəkarlığın və ictimai etimadın formalaşmasına necə töhfə verdiyini təhlil edir və medianı informasiya ilə qarşılıqlı ünsiyyətin kəsişdiyi institusional məkan kimi dəyərləndirir.

2. Nəzəri çərçivə

Son 30 ildə linqvistik praqmatika sahəsində geniş şəkildə öyrənilən nəzakətlik nəzəriyyəsi ünsiyyətin sosial və emosional aspektlərinin təhlilinə xüsusi diqqət ayırmışdır. Nəzakətlik strategiyaları linqvistik praqmatika, sosiologiya və psixologiya sahələrindəki inkişaflarla əlaqədar tədricən formalaşmışdır. Bu yanaşmanın nəzəri əsasları XX əsrin ortalarında yaranmağa başlamışdır. Praqmatikanın tarixində ən əhəmiyyətli inkişaflardan biri, dilin sosial funksiyalarının nəzakət prizmasından öyrənilməsi olmuşdur ki, bu, xüsusilə sosiolinqvistlər Braun və Levinsonun [2] işləri ilə əlaqələndirilir. Bundan əlavə, E. Qofman və G. Liç kimi dilçilərin P. Graysın məksimlərinə əsaslanan ideyaları nəzəriyyənin inkişafında mühüm rol oynamışdır. Braun və Levinson nəzakətlik nəzəriyyəsini potensial təhdidlərin qarşısını almağa və fərdlərin müsbət sosial münasibətləri qorumasına yönəlmiş sosial fenomen kimi təqdim edirlər [2]. Onlar “*Sima*” anlayışını danışıq aktı iştirakçılarının qorumağa çalışdıqları ictimai imic kimi müəyyən edirlər. Bu, iki formada özünü göstərir: müsbət sima və mənfi sima. *Mənfi sima* fərdin başqalarının müdaxiləsindən azad olaraq avtonomiya və şəxsi məkan kimi fundamental hüquqlarını nəzərdə tutur. *Müsbət sima* isə fərdin özünü müsbət imicdə saxlamaq və cəmiyyətin digər üzvləri tərəfindən müsbət qiymətləndirilmək arzusunu əhatə edir. Sima sosial ünsiyyəti idarə edən qayda və normaları formalaşdırır. Gofmanın “sima” anlayışını nəzakətlik nəzəriyyəsinə daxil edən dilçilər - Braun və Levinson bildirirlər ki: “Simanın məzmunu mədəniyyətlər arasında fərqlənsə də, cəmiyyət daxilində fərdlərin imici, eləcə də onların sosial əhəmiyyəti, ünsiyyəti uyğun istiqamətə yönəltməkdə universal rol oynayır” [2, s.61; 7]. Danışanın müsbət və mənfi simaları qarşılıqlı ünsiyyət zamanı təhdid altında qala bilər və bu, Sima-Təhdid Edici Aktlar adlanan hadisələr vasitəsilə baş verir. Bu təhdidləri minimuma endirmək və nəzakətli yanaşmanı təmin etmək üçün danışanlar xüsusi strategiyalardan istifadə edirlər. Braun və Levinson “*Politeness: Some Universals in Language*

Usage” əsərində beş nəzakətlik strategiyasını təhlil edir: Birbaşa nəzakətlik (Bald on-record politeness), Müsbət nəzakətlik (Positive politeness), Mənfi nəzakətlik (Negative politeness), Dolayı nəzakətlik (Off-record politeness) və Sima-Təhdid Edici Aktlardan Çəkinmə (Do not do FTAs) [2].

Media kontekstində kommunikatorlar qarşılıqlı əlaqəni səmərəli idarə etmək və potensial Sima-Təhdid Edici Aktların təsirini azaltmaq üçün *nəzakətli söz və ifadələrdən* (polite words and expressions), *iltifatlardan* (compliments), *hedcinqlərdən* (hedging), *titul və vəzifə adlarından* (titles and honorifics), *dolayı danışmaq aktlarından* (indirect speech acts), *təşəkkür və üzr ifadələrindən* (thank and apology expressions), *modal feillərdən* (modal verbs), *şərt konstruksiyalarından* (conditionals), *ayırıcı suallardan* (tag questions), *zarafat və ləqəblərdən* (jokes and nicknames), *diskurs markerlər* (discourse markers) və *efemizmlərdən* (euphemisms) istifadə edirlər. Media diskursun təhlilində nəzakət markerlərinin istifadəsi potensial kommunikativ riskləri minimuma endirir və yüksək kontekstli mühitlərdə ünsiyyətin effektivliyini artırır. Bu xüsusiyyət mədəniyyətlərarası ünsiyyətdə xüsusi əhəmiyyət daşıyır, çünki mədəni normalar nəzakət strategiyalarının reallaşmasını müəyyənləşdirir.

3. Metodologiya

Tədqiqatın empirik bazasını 2022-2025-ci illərdə yayımlanmış Britaniya və ABŞ mediasına aid xəbər mətnləri və televiziya müsahibələri təşkil edir. Korpus CNN televiziya müsahibələrini, NMC, Prolific North və Great Britain News Channel platformalarında yayımlanmış onlayn xəbər mətnlərini əhatə edir. Korpus ümumilikdə 2 televiziya müsahibəsi fraqmenti və 3 onlayn xəbər mətnindən ibarətdir.

Praqmatik təhlil zamanı media mənbələrindən materialların seçimi zamanı bu meyarlar əsas götürülmüşdür: a) siyasi və ictimai əhəmiyyət daşıyan mövzuların əhatə olunması; b) canlı və ya interaktiv müsahibə formatının mövcudluğu; c) mətnlərdə nəzakət strategiyalarının müşahidə oluna bilən nümunələrinin yer alması; d) media mənbələrinin milli səviyyədə tanınmış və ictimaiyyət üçün açıq olması. Tədqiqat keyfiyyət yönümlü olduğundan statistik ümumiləşdirmə deyil, diskursiv və praqmatik interpretasiya əsas götürülmüşdür.

Məqalədə həm ənənəvi diskurs təhlili (DT), həm də tənqidi diskurs təhlili (TDT) metodlarından istifadə olunmuşdur. Diskurs təhlili leksik və praqmatik səviyyələrdə nəzakətlik markerlərinin dil baxımından reallaşma formalarını müəyyənləşdirmək məqsədilə tətbiq edilmişdir. Tənqidi diskurs təhlili isə bu markerlərin daha geniş sosial-siyasi və institusional kontekstlər daxilində necə fəaliyyət göstərdiyini, xüsusilə güc münasibətləri, media çərçivələndirməsi və ideoloji mövqelənmə ilə əlaqəsini araşdırmaq üçün istifadə edilmişdir.

Tədqiqat zamanı aşağıdakı mərhələlər üzrə analitik təhlil aparılmışdır:

1-ci mərhələ - İdentifikasiya: Media mətnlərində nəzakətlik markerləri müəyyən edilmiş və kodlaşdırılmışdır.

2-ci mərhələ - Təsnifat: Müəyyən edilən markerlər Brown və Levinsonun nəzakətlilik strategiyalarına uyğun olaraq qruplaşdırılmışdır.

3-cü mərhələ - Praqmatik interpretasiya: Hər bir markerin funksiyası *simanın qorunması, güc münasibətlərinin tənzimlənməsi, auditoriya yönümlülük* aspektləri üzrə təhlil edilmişdir.

4-cü mərhələ - Tənqidi Diskurs Təhlili: Son mərhələdə nəzakət strategiyalarının hakimiyyət müzakirələrinə, ideoloji mövqelənməyə və peşəkar media kimliyinin formalaşmasına necə töhfə verdiyi təfsir olunmuşdur.

4. Xəbər mediasında və müsahibələrdə nəzakətlilik markerlərinin praqmatik aspektləri

Media müsahibələri və xəbərlər ictimai ünsiyyətin çevik formaları kimi çıxış edərək, media qurumlarına və ictimai xadimlərə öz mövqelərini auditoriyaya birbaşa və açıq şəkildə təqdim etmək imkanı yaradır. Xüsusilə jurnalistlər tərəfindən aparılan canlı müsahibələr ciddi ünsiyyət riski daşıyır, çünki media nümayəndələrinin (siyasətçilər, jurnalistlər, xəbər aparıcıları, müxbirlər və s.) hər bir bəyanatı ictimai rəyin formalaşmasında güclü təsir göstərə bilər. Beləliklə, media diskursu kontekstində media və siyasi xadimlər kütləvi informasiya vasitələrində ictimai imiclərini formalaşdırmaq və “sima”larını qorumaq məqsədilə adekvat və nəzakətli dil strategiyalarına müraciət etməyə məcburdurlar.

İngilis mediasından seçilmiş *xəbər mətnlərində* nəzakətlilik markerlərinin media diskursda işlənməsinin praqmatik təhlilləri göstərir ki, bu markerlərin hər biri dildə ünsiyyət zamanı müəyyən bir funksiya daşıyır:

1) İngiltərənin *Prolific North* onlayn xəbər platformasında 2 Aprel 2025 tarixində yayımlanan xəbər (https://www.prolificnorth.co.uk/news/i-hear-what-youre-saying-but-youre-wrong-new-study-reveals-britains-propensity-for-unnecessary-politeness/?utm_source):

“I hear what you’re saying, but you’re wrong: New study reveals Britain’s propensity for unnecessary politeness”

“I hear what you’re saying, but...” ifadəsi Braun və Levinsonun (1987) nəzakətlilik nəzəriyyəsi çərçivəsində təhlil oluna bilər. “You’re wrong” ifadəsi qarşı tərəfin mövqeyini açıq şəkildə rədd etdiyi üçün onun müsbət simasına yönəlmiş bir Sima-Təhdid Edici Akt (FTA) hesab olunur. Lakin bu açıq təhdid “I hear what you’re saying” konstruksiyası ilə yumşaldılır. Bu struktur Brown və Levinsonun təsnifatında müsbət nəzakətlilik strategiyasının “narazılıqdan yayınmaq” (“avoid disagreement”) və “hedcinq” (“hedging”) markeri ilə uyğunlaşır. Danışan şəxs əvvəlcə qarşı tərəfin fikrini dinlədiyini və anladığını bildirərək diskursiv həmrəylik yaradır, daha sonra isə zidd mövqeyini ifadə edir. Praqmatik baxımdan bu struktur münaqişəni yumşaldır, interaksiyada sosial harmoniyayı saxlayır və Britaniya kommunikativ mədəniyyətində müşahidə olunan dolayı razılışmama modelini əks etdirir.

Bu nümunə göstərir ki, fikir ayrılığı ifadə edilərkən belə diskursiv səviyyədə həmrəylik simulyasiya olunur və bu da nəzakətlilik strategiyalarının sosial münasibətlərin qorunmasında funksional rolunu təsdiq edir.

2) Kanadanın *News Media Canada* (NMC) onlayn xəbər kanalında 24 Yanvar 2022 tarixində yayımlanan xəbər (https://canadanewsmedia.ca/russian-invasion-would-bring-more-fear-to-markets-cnn/?utm_source):

“Investors are starting to tune in to the situation in Ukraine as fears grow that Russian President Vladimir Putin, who has been amassing troops on the country’s border, *could order an invasion*”.

“*could order an invasion*” ifadəsi Braun və Levinsonun (1987) nəzakətlilik nəzəriyyəsi çərçivəsində təhlil oluna bilər. Bu ifadənin qəti formada (“will order an invasion”) təqdim edilməsi həm siyasi fiqurun müsbət simasına (reputasiya və imicinə), həm də media qurumunun özünün etibarlılığına risk yarada bilər. Bu baxımdan xəbər mətnində istifadə olunan “could” modal feili Braun və Levinsonun təsnifatında *mənfi nəzakətlilik* strategiyasının “*modal feil*” markerinə uyğun gəlir. Modal feil vasitəsilə proqnoz ehtimal çərçivəsinə salınır və iddia epistemik baxımdan zəiflədir. Bu mitiqasiya mexanizmi potensial Sima-Təhdid Edici Aktların (FTA) gücünü azaldır, çünki ittiham və ya qəti proqnoz forması əvəzinə ehtimal ifadə olunur. Diskurs baxımından “could” modalı medianın ehtiyatlılıq strategiyasını əks etdirir və qeyri-müəyyənlik şəraitində məlumatın təqdimində müəyyən məsafə saxlayır. Praqmatik planda isə bu, oxucunun xəbəri manipulyativ və ya spekulativ kimi qavrama ehtimalını azaldır, çünki mətn qəti iddia irəli sürmək əvəzinə mümkün variant təqdim edir.

3) Böyük Britaniyanın *GB News Channel* xəbər platformasında 5 Noyabr 2025 tarixində “Sadiq Khan heaps praise on Zohran Mamdani” başlıq altında yayımlanan xəbər (https://www.gbnews.com/politics/sadiq-khan-zohran-mamdani-new-york-city-london-mayor?utm_source):

Sir Sadiq said: “New Yorkers faced a clear choice - between hope and fear - and just like we've seen in London - hope won. *Huge congratulations to Zohran Mamdani on his historic campaign*”.

Nümunədə qeyd olunan nəzakətlilik markerləri Braun və Levinsonun (1987) nəzakətlilik nəzəriyyəsi çərçivəsində təhlil oluna bilər. Mətnin əvvəlində işlədilən “*Sir Sadiq said...*” konstruksiya Britaniya institusional diskursunda rəsmi müraciət forması kimi çıxış edir. “Sir” titulu Braun və Levinson modelində *mənfi nəzakətlilik* strategiyasının “*fərqlilik qazandırmaq*” (“give deference”) alt-strategiyasına və *titul və vəzifə adları* (titles and honorifics) markerinə uyğun gəlir. Bu strategiya sosial məsafəni və status fərqi tanımaqla qarşı tərəfin mənfi simasına (muxtariyyət və sosial mövqə hüququna) hörmət göstərir. Xüsusilə, media diskursunda titulun qorunması potensial Sima Təhdid Edici Aktların təsirini neytrallaşdırır və institusional neytrallıq yaradır. “*Huge congratulations to Zohran Mamdani on his historic campaign*” ifadəsi Braun və Levinsonun müsbət nəzakətlilik strategiyasının “*razılığ* *şişirtmək*” (“exaggerate approval”) alt-strategiyalarına və *iltifat* (compliment)

markerinə uyğun gəlir. Belə struktur müraciət olunan şəxsin müsbət simasını, yəni bəyənilmə və qəbul olunma ehtiyacını möhkəmləndirir. Praqmatik baxımdan, bu strategiya siyasi uğuru cəmiyyət üçün qəbul olunan edir və oxucuda hadisəni müsbət tərəfdən görmək hissi yaradır. Təhlil göstərir ki, Britaniya mediasında həm hörmət göstərən, həm də tərifi və həmrəylik ifadə edən nəzakətlik strategiyaları eyni mətndə sosial statusu qorumaq və ideoloji mövqeləri yumşaq şəkildə çatdırmaq funksiyaları daşıyır.

Media diskursunda *siyasi müsahibələr* siyasi kommunikasiyanın ən dinamik formalarından biri kimi dəyərləndirilir və siyasi fiqurlar üçün öz mövqelərini birbaşa ictimaiyyətə çatdırmağa imkan verən açıq diskursiv platforma rolunu oynayır. Xüsusilə canlı yayımlanan və tənqidi jurnalistlər tərəfindən aparılan siyasi müsahibələr yüksək riskli kommunikasiya vəziyyətləridir, çünki hər bir açıqlama ictimai fikrə güclü təsir göstərə bilər. Bu risklərin qarşısını almaq və ictimai imiclərini qorumaq məqsədilə müsahibələr zamanı siyasətçilər və jurnalistlər nəzakətlik strategiyalarından istifadə edirlər.

Müsahibələrdə sualların tərtib olunması və onun düzgün idarə olunmasından bəhs edən tədqiqatçı Marcia Macaulay *“The Question of Politeness in Political Interviews”* əsərində bildirir ki, “yüklənmiş suallar müsahibə aparının müsahibələrinin diskursunu inkişaf etdirmək üçün strateji şəkildə istifadə etdiyi nəzakətə xidmət edən linqvistik vasitə kimi çıxış edə bilər”. Bu sitat göstərir ki, nəzakət sadəcə “nəzakətli olmaq” deyil, siyasi müsahibələrdə cavabları yönləndirmək və söhbəti nəzarətdə saxlamaq üçün tez-tez strateji kommunikativ seçim kimi istifadə olunur [11, s.532].

4) CNN kanalında 23 iyun 2023 tarixində yayımlanan The Full World Exclusive Interview proqramında ABŞ-ın keçmiş prezidenti Barak Obama ilə aparıcı Christiane Amanpour arasında baş tutmuş müsahibə (<https://edition.cnn.com/videos/tv/2023/06/23/obama-amanpour-intw.cnn>):

Christiane Amanpour: *Hello everyone and welcome* to a CNN special Report. I'm Christiane Amanpour live in this ancient city of Athens in Greece where the seeds of democracy were first sown. Tonight, my one-on-one with the former President Barack Obama.... *Mr. President, welcome.*

President Barack Obama: *It is wonderful to be with you.*

Müsahibədə qeyd olunan *Hello everyone and welcome* ifadəsi Brown və Levinsonin (1987) təsnifatında *müsbət nəzakətlik* strategiyası hesab olunan *nəzakətli ifadə* markeri kimi dəyərləndirilə bilər və “*ortaq razılıq axtarmaq*” (“seek common ground”) alt-strategiyası ilə üst-üstə düşür. Aparıcı Amanpour hamını salamlamaqla geniş auditoriya ilə inklüziv bir yaxınlıq və ictimai yayım üçün uyğun olan hörmətli, qonaqpərvər bir atmosfer yaradır.

Mr. President, welcome - ifadəsində “Mr/Cənab” Obamanın statusuna və sosial mövqeyinə hörmət göstərən açıq *mənfi nəzakət* strategiyasıdır. O, keçmiş prezident olsa da, titulun davamlı şəkildə istifadə edilməsi rəsmi üslubu qoruyur və müsahibə aparıcı ilə müsahibə verən şəxs arasındakı güc asimetriyasını qəbul edir.

B. Obamanın nəzakətli cavabı *It is wonderful to be with you* dolayı *təşəkkür ifadəsi müsbət nəzakətlilik* strategiyası və “*səmimiyyət və minnətdarlıq bildirmək*” (“showing friendliness and appreciation”) alt-strategiyasına hesab olunur. Keçmiş prezident rəsmi və neytral bir “təşəkkür edirəm” ifadəsi deyil, o, məmnunluğunu dolayı yolla ifadə edən “*Burda sizinlə olmaq çox gözəldir*” ifadəsini istifadə edir. Bu da söhbət zamanı qarşılıqlı hörmət və yaxınlığı gücləndirir.

Diskursiv və praqmatik nəticə baxımından, müsahibənin açılış hissəsində istifadə olunan nəzakət markerləri hörmətə əsaslanan səmimi bir mühitin yaradılmasına, auditoriyanı ciddi və yüksək səviyyəli bir müzakirəyə hazırlamağa və mediada şəxslərarası münasibətlərin düzgün qurulmasına xidmət edir.

5) ABŞ-ın CNN kanalında 23 Oktyabr 2024 tarixində yayımlanan Presidential Town Hall proqramında seçkilərdə prezidentliyə namizəd Kamala Harris ilə aparıcı Anderson Cooper arasında baş tutmuş müsahibə (<https://edition.cnn.com/2024/10/24/politics/video/part-one-kamala-harris-town-hall-full-digvid>):

Cooper: Ladies and gentlemen, *please* welcome Vice President Kamala Harris.

Cooper: *Madam* Vice President. You have a microphone right here.

Kamala Harris: *Thank you.*

Cooper: *Thanks so much* for being with us.

Kamala Harris: *And I don't necessarily think* that everyone has heard what you and I have heard repeatedly, which is, the people who know Donald Trump best, the people who worked with him in the White House, in the Situation Room, in the Oval Office...

Müsahibədən seçilmiş nəzakətlilik markerlərini praqmatik müstəvidə ayrı-ayrılıqda təhlil etdikdə aydın olur ki, bu vahidlərin hər biri media diskursunda spesifik kommunikativ funksiya yerinə yetirir:

- *And I don't necessarily think* ifadəsi *mənfi nəzakətlilik* strategiyasına məxsus *hedcinq* markeri kimi qiymətləndirilir. Braun və Levinson nəzəriyyəsinə belə ifadələr potensial Sıma Təhdid Edici Aktların (FTA) gücünü azaldır. Bu marker televiziya müsahibələrində adresatın imicinin qorunmasına kömək edir, mübahisəli mövqelərə qarşı sərt və aqressiv ifadələrin istifadəsini azaldır, risklərin idarə olunmasına xidmət göstərir və institusional nəzakəti təmin edir. Praqmatik baxımdan, bu, canlı siyasi debatlarla qarşıdurmanı minimuma endirir.

- *Thanks so much/Thank you* *müsbət nəzakətlilik* strategiyasına və “*minnətdarlıq göstər*” “show appreciation” alt-strategiyasına aid *təşəkkür* ifadəsi markeri kimi qəbul olunur və diskursiv baxımdan, canlı siyasi müsahibələrdə nəzakətli abı hava yaratmağa xidmət edir, səmimi davranışı ilə verilişin etibarlılığını gücləndirir.

- *Madam Vice President* ifadəsində “*Madam*”(“Xanım”) *müsbət nəzakətlilik* strategiyasının “*hörmət/fəqlilik göstərmək*” (“deference/give respect”) alt-strategiyasına uyğun gələn nəzakətlilik markeri hesab olunur. Qonağın (Kamala Harris) sosial statusuna hörmət nümayiş etdirir və ünsiyyətin daha rəsmi və nəzakətli idarə olunmasını təmin edir.

Nəticə. Beləliklə, media diskursunda nəzakətlik strategiyaları yalnız sosial harmoniyanın qorunmasına deyil, həm də informasiya ötürülməsinin effektivliyinə və auditoriya ilə etibarlı kommunikatív münasibətin qurulmasına xidmət edir. ABŞ və Britaniya mediasında tətbiq olunan nəzakətlik markerləri mədəni və kontekstual xüsusiyyətlərə uyğun şəkildə fərqlənsə də, hər iki mühitdə kommunikatív balansın qorunması əsas prinsip kimi çıxış edir.

Tədqiqat nəzəri baxımdan nəzakətlik nəzəriyyəsinin media diskursuna tətbiqini sistemləşdirərək praqmatik araşdırmalara töhfə verir və müsahibə janrının institusional kommunikasiya modeli kimi funksional xüsusiyyətlərini üzə çıxarır. Praktik baxımdan isə əldə olunan nəticələr jurnalistika və media təcrübəsində effektiv ünsiyyət strategiyalarının formalaşdırılması, kommunikasiya üzrə təlim proqramlarının hazırlanması və etik media diskursunun təşviqi üçün əhəmiyyətli baza yaradır. Bununla yanaşı, tədqiqat müəyyən məhdudiyyətlərə malikdir. Təhlil yalnız seçilmiş media nümunələri və müsahibə janrı ilə məhdudlaşmış, digər media formatları araşdırmaya daxil edilməmişdir. Həmçinin tədqiqat, əsasən, keyfiyyət yönümlü aparıldığından geniş statistik müqayisələr həyata keçirilməmişdir.

Gələcək tədqiqatlarda daha geniş və müxtəlif korpus əsasında kəmiyyət və korpus-lingvistik metodların tətbiqi, eləcə də fərqli mədəni və dil mühitlərinin müqayisəli təhlili məqsəduyğun hesab edilə bilər. Sosial media platformalarında nəzakətlik strategiyalarının transformasiyası və rəqəmsal diskursda yeni kommunikatív modellərin formalaşması da perspektiv istiqamətlərdən biri kimi çıxış edir. Bu istiqamətlər media diskursda nəzakətlik fenomeninin daha dərinə və sistemli şəkildə öyrənilməsinə imkan verə bilər.

Ədəbiyyat

1. Abdulmajeed R.K. (2010), Strategies of positive politeness in televised interviews. https://www.researchgate.net/publication/369013752_politeness_in_media
2. Brown P., Levinson S.C. (1987), Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.2307/3587263>
3. Brown J. (2017), Politeness in television series: A pragma-stylistic analysis. Journal of Pragmatics, No.114, 53-68.
4. Dalimunte A.A., Wen F. (2022), Shaping political image through politeness strategies in the presidential debates. Journal of English Educators Society, Vol.7, No.1, 102-109. <https://doi.org/10.21070/jees.v7i1.1660>
5. Fowler R. (1991), Language in the News: Discourse and Ideology in the Press. London: Rutledge, 272.
6. Fu Y., Ho, V. (2022), Discourse markers in TV interviews: A corpus-based comparative study of Chinese and Western media. Frontiers in Psychology, Vol.13, 1063158. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1063158>

7. Goffman E. (1967), *Interaction Ritual: Essays on Face to Face Behavior*. New York, Pantheon Books, 270.
8. Hawraa T.S. (2024), Manipulation of politeness in English media discourse: A pragmaty stylistic perspective. *Thi Qar Arts Journal*, Vol.2, No.45, 101.
9. Doohee A. (2023), The language of politeness in the US presidential debates in 2012. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*, Vol.6, No.12, 145-152.
10. Lakoff R.T. (1989), The limits of politeness: Therapeutic and courtroom discourse. *Multilingua*, Vol.8, No.(2-3), 101-129.
11. Macaulay M. (2017), The question of politeness in political interviews. *Pragmatics Quarterly Publication of the International Pragmatics Association*, Vol.27, No.4, 529-552.
<https://doi.org/10.1075/prag.27.4.03mac>